

Briefingnota– GO N-72 Ontwerp Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD) en plan-MER

1 INHOUDELIJKE DUIDING & MOGELIJKE IMPACT OP VLAAMS GRONDGEBIED

1.1 SITUERING

Website: [Ontwerp Nationaal Programma Ruimte voor Defensie](#) | [Publicatie](#) | [Defensie.nl](#):

Het **ontwerp van Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD)** beschrijft de **ruimtelijke uitbreidingsbehoefte van Defensie in Nederland**. Het Ontwerp bepaalt **voorkeurslocaties** op basis van een milieueffectenonderzoek (plan-MER).

Het NPRD past in een **ruimer plankader**. De omvang van de ruimtelijke opgaven is dusdanig groot dat het Rijk onder leiding van de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) werkt aan de actualisatie van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI), onder de noemer Nota Ruimte. In deze Nota Ruimte maakt het kabinet afgewogen keuzes over deze nationale belangen en bewaakt het op landelijk niveau de samenhang en ruimtelijke kwaliteit. In de Nota Ruimte worden die ruimtelijke keuzes gemaakt voor de periodes tot 2030, 2050 en 2100. De integraal afgewogen ruimtevraag van Defensie wordt opgenomen in de Nota Ruimte.

1.2 KERNELEMENTEN VAN HET ONTWERP NPRD

- Het efficiënt benutten van **bestaande infrastructuur en ruimte** blijft de voorkeur hebben boven het zoeken van een geheel nieuwe locatie.
- Voor een aantal **uitbreidingsprojecten** van Defensie is de besluitvorming al een stap verder, of zijn de werkzaamheden reeds gaande: zie p 18-19 van het ontwerp NPRD.
- Voor de uitbreiding van militaire activiteiten die in Nederland nodig zijn, en die niet op bestaande defensie terreinen kunnen worden ingepast, wordt **extra ruimte** gezocht. De noden op vlak van defensie worden opgedeeld in **57 “behoeften”**, waarvoor via een milieueffectrapportage (plan-MER) werd onderzocht waar en met welke effecten voor de leefomgeving deze gerealiseerd kunnen worden, en wat de overwegingen daarbij zijn.

- De behoeften worden opgedeeld in '**bovenregionale behoeften**' (pp. 31-44 NPRD) en '**locatiespecifieke behoeften**' (pp. 45-68 NPRD). Het verschil tussen de twee ruimtebehoeften is dat voor de bovenregionale behoeften geen directe koppeling is met een bestaande defensielocatie, bijvoorbeeld een nieuwe grootschalige munitieopslag. Hiervoor is naar alternatieve locaties in Nederland gekeken. Voor de locatiespecifieke behoeften geldt dat deze wel gekoppeld zijn aan één bestaande defensielocatie, bijvoorbeeld de uitbreiding van een oefenterrein. Hiervoor zijn geen alternatieven in andere delen van Nederland onderzocht.
- Een **overzicht** van (i) **ruimte vragen met bovenregionale afweging**; en (ii) **locatiespecifieke behoeften** is opgenomen in *Annex I* van deze briefingnota.
- Via een methodiek van 'trechtering' werd een voorkeurspakket bepaald dat bestaat uit **Voorkeursalternatieven per behoefte**. Het overzicht van dit voorkeurspakket is opgenomen in *Annex II* van deze briefingnota.
- **Overzichtskarten** van de geselecteerde voorkeurslocaties voor de verschillende activiteiten zijn opgenomen in *Annex III* van deze briefingnota.

1.3 NEDERLANDS PLANPROCES EN BETROKKENHEID VLAAMSE OVERHEID

- Defensie startte in december 2023 met het NPRD door een **Notitie Reikwijdte en Detailniveau** (NRD) te publiceren waarin het NPRD en het begeleidende plan-MER-onderzoek zijn aangekondigd en over de NRD een consultatie georganiseerd.
- Er zijn ruim 2.200 **zienswijzen** op de NRD ingediend. Deze zijn in mei 2024 beantwoord en gepubliceerd in [een Nota van Antwoord \(NvA\)](#). Naar aanleiding van de zienswijzen zijn aanvullende thema's, beoordelingsaspecten en locatiealternatieven toegevoegd aan het plan-MER, bijvoorbeeld de effecten op **paardenhouderijen**, specifieke **woningbouwplannen** en enkele specifieke functies binnen een zoeklocatie. Ook de inpasbaarheid van **luchtvaartbehoeftes** in het luchtruim en de effecten op andere luchtruimgebruikers zijn als criterium toegevoegd. Daarnaast is naar aanleiding van zienswijzen meer gedetailleerde informatie betrokken in het plan-MER-onderzoek over de invloed op **(toekomstige) energienetwerken**. Het aspect piekbelasting is toegevoegd aan het onderzoek bij de luchtvaartgerelateerde behoeftes en zal in algemene zin beschouwd worden in het plan-MER. Een ander gevolg van de zienswijzen is dat ten aanzien van het thema **gezondheid** in het plan-MER ingegaan wordt op de relatie met de WHO-advieswaarden en dus verder gekeken wordt dan alleen naar normen uit nationale wet- en regelgeving.
- Het **departement Omgeving diende in 2024 een beknopte zienswijze op de NRD in**:
Het departement Omgeving vraagt om de mogelijke impact op Vlaams grondgebied in beeld te brengen (onder meer m.b.t. geluidsimpact). Daarnaast wenst het departement Omgeving om in de latere fase bij de ter inzage van het MER met het ontwerp-Nationaal Programma Ruimte voor Defensie betrokken te worden
- Momenteel loopt een **openbaar onderzoek en consultatie van buurlanden** over het ontwerp NPRD en het bijbehorende plan-MER tot **9 juli 2025**. De zienswijzen die zullen worden ingediend in het openbaar

onderzoek en de consultatie van buurlanden, zullen door Defensie worden beantwoord in de vorm van opnieuw een Nota van Antwoord (NvA). Als daar punten uitkomen die aanleiding zijn voor een wijziging van het ontwerpprogramma, zal dat ook worden toegelicht in deze Nota. Deze NvA wordt tegelijkertijd met het definitieve Nationale Programma Ruimte voor Defensie gepubliceerd.

- Tijdens de periode van openbaar onderzoek wordt het plan-MER bij het ontwerpprogramma ook voorgelegd aan de Nederlandse commissie MER. De commissie geeft een toetsingsadvies, dat beschouwt of het plan-MER alle informatie bevat om het **milieubelang** goed mee te wegen bij het besluit.
- De ontvangen zienswijzen kunnen aanleiding zijn voor een aanpassing van het ontwerpprogramma. Het definitieve programma NPRD zal worden vastgesteld en aangeboden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Dit gebeurt naar verwachting eind 2025. Daarna volgt de fase van realisatie van de behoeftes, waarbij een participatieproces wederom onderdeel van het project kan vormen. Bij de verdere inpassing van de behoeftes op de gekozen locaties zal een project-MER mogelijk onderdeel van het proces zijn.

1.4 MOGELIJKE IMPACT OP VLAAMS GRONDGEBIED

De [samenvatting van de plan-MER](#) vat **impact op het buitenland** als volgt samen:

5.4 Impact op het buitenland: *“De impact op andere landen dan België en Duitsland is uitgesloten door het onderzoek in het plan-MER. De effecten op België en Duitsland treden alleen op door de ligging van enkele nieuwe laagvlieggebieden die deels grenzen aan de landgrens. Hierdoor is zeer lokaal in deze twee landen enige mate van hinder aanwezig. Dit zal echter zeer beperkt voorkomen, gezien de aard van de behoefte (laagvliegen).”*

In de ‘summary of possible transboundary effects on foreign countries’, die deel uitmaakt van de kennisgeving door Nederland van de start van het openbaar onderzoek en consultatie van buurlanden, luidt het als volgt:

Effects on Belgium

*Operational needs that may harbor effects which **could cause nuisance in Belgium** are the operational needs on and around the Weerterheide and the low-flying areas N2 and N3. The outer horizontals have no legal validity in Belgium, so their effects are absent.*

The intended activities around the Weerterheide - construction of a training village, reopening of the barracks, and expansion of the Weerterheide training area - are all located relatively close to the border, about five to ten kilometers away. However, the nature of the activities does not lead to expected nuisance (well) beyond the boundaries of the barracks and (expanded) training area. This means that effects on Belgian territory can be ruled out.

Low-flying area N2 is located between Breda and Tilburg and the Belgian border, and stretches from west to east nearly from Roosendaal to Goirle. On the south side, it largely follows the border with Belgium. The 'extension' of Dutch territory towards Hoogstraten (Be) has been kept outside the low-flying area after optimization. Including this area could have led to a narrow corridor with relatively frequent flights.

Low-flying area N3 lies above nearly the entire province of Zeeland. In the optimized low-flying area, the eastern part of the Westerschelde near Antwerp has no longer been included. Nuisance is therefore excluded there. The border with Belgium near Zeeuws-Vlaanderen is included in the low-flying area.

The effects of low-flying can reach just barely across the border. Given the distance to Gilze-Rijen, it is expected that more flying will take place in N2 and the effects will therefore be experienced more frequently locally than in N3. For N3, Zeeuws-Vlaanderen is relatively far from the helicopter bases and therefore also less easily accessible. Nuisance will be incidental here.

***In general, it naturally applies that low-flying does not take place across the border.** Also, the degree of dispersion through the designation of additional low-flying areas is greater than in the current situation. Nuisance only occurs when low-flying actually takes place in the immediate vicinity of the border. Effects in Belgium are limited, because they are temporary and local in nature. Also, the border area (the zone just across the border) is rural and only scattered housing is present there.*

Vlaamse experten zullen tijdens de raadplegingsperiode meer in detail onderzoeken of deze conclusie en samenvatting over grensoverschrijdende impact steun vindt in het plan-MER. De relevante experten binnen het Departement Omgeving werden aangeschreven om insteek aan te leveren **tegen 27 juni**. (zie toelichting bij de procedure hieronder). De documenten werden ook buiten het departement verspreid.

2 ESPOO-PROCEDURE

Het Verdrag van Espoo heeft als doel milieueffecten van bepaalde activiteiten in een vroeg stadium van de planning te beoordelen, en elkaar op de hoogte te brengen van en te overleggen over de in het verdrag vermelde activiteiten die schadelijke, grensoverschrijdende gevolgen kunnen hebben. Het regelt de rechten en verplichtingen van de verdragspartijen en andere belanghebbenden tijdens de opeenvolgende fasen van de grensoverschrijdende milieueffect rapportage procedure.

Voor Vlaanderen is het departement Omgeving het **contactpunt** in het licht van het Verdrag van Espoo. De informatie die het Vlaams contactpunt ontvangt van het buurland als onderdeel van de notificatie, wordt verspreid:

- a- Naar de verschillende relevante afdelingen van het Departement Omgeving met oog op een departementaal advies
- b- Naar andere beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid, met verzoek op de hoogte te worden gehouden van het door die beleidsdomeinen bij het buurland ingezonden reactie
- c- Naar andere instanties met bevoegdheid binnen Vlaanderen voor het concrete dossier (bv. Havenbedrijf, Luchtverkeersleiding, Elia,...)
- d- Naar de provincies en de gemeenten in de aangelegen provincies, met verzoek op de hoogte te worden gehouden van het door provincies en gemeenten bij het buurland ingezonden reactie

Het Vlaams Espoo contactpunt ontving **voorliggend dossier** in het kader van de raadpleging over het ontwerp NPRD en bijhorend plan-MER werd conform die standaardaanpak verspreid. **De geconsulteerde experts onderzoeken momenteel (tegen 27 juni) het ontwerpprogramma en het plan-MER op Vlaamse impact met oog op een ontwerpadvies, rekening houdend met de deadline van 9 juli.**

3 VERDERE AANPAK MET OOG OP AFGESTEMDE VLAAMSE REACTIE

Gezien voorliggend programma strategisch belangrijk en beleidsdomeinoverschrijdend is, is een breed **Vlaams afgestemde reactie aangewezen** over verschillende beleidsdomeinen heen. Een samenwerking met het departement Kanselarij en Bestuur is daartoe aangewezen (overleg hierover op 19/6).

Alvast volgende elementen zijn **in overweging te nemen bij de beoordeling van het ontwerp NPRD**:

- economische, mobiliteits- en milieu-impact/milieuhinder in de Vlaams grensregio en de belangrijke projecten die aldaar worden gerealiseerd of worden gepland (ontwikkeling van de Vlaamse havens, Einteintelecoop, natuurgebieden in de grensregio, stikstof, vliegverkeer...)
- het **Vlaams defensieplan** en op gebied van vrijwaren van de opties van het in voorbereiding zijnde **Nooddecreet defensie-investeringen** ('Turbodecreet')

- het defensiebeleid en termijnplanning op Belgisch niveau
- het vrijwaren van gebruik van militaire gebieden in de grensregio door het Belgisch leger

4 ONTWERPTEKST COMMUNICATIE IN GEVAL VAN PERSVRAGEN

Dit onderdeel wordt voorlopig opgesteld **onder de vorm van een Q&A**. Op deze manier trachten we te anticiperen op mogelijke persvragen. Indien er meer gedetailleerde vragen zouden komen, kunnen de technische experts antwoorden aanleveren.

- **Waarover gaat het dossier?**

De Nederlandse Defensie zoekt extra ruimte voor onder meer kazernes en oefengebieden. In het ontwerp Nationaal Programma voor Ruimte en Defensie (NPRD) geeft ze aan welke locaties hiervoor het meest geschikt zijn. Een aantal van de voorkeurslocaties liggen nabij de Belgische grens. De betrokken gemeenten zijn ingelicht.

- **Om welke gemeenten gaat het?**

De in het NPRD geïdentificeerde voorkeurslocaties nabij België, grenzen aan de provincies West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Antwerpen, en in mindere mate Limburg. Omdat nog verder moet onderzocht worden hoe breed de impact kan zijn van de voorgestelde activiteiten in de Nederlandse grensgemeenten van België, werden alle gemeenten van de relevante Belgische provincies op de hoogte gebracht van het project.

- **Weten we welke overlast deze oefenlocaties mogelijk kunnen veroorzaken?**

Het planMER zelf geeft aan dat de activiteiten nabij de Belgische grens weinig hinder zullen veroorzaken. Ik zal dit verder analyseren met aandacht voor mogelijke risico's op vlak van onder meer geluidshinder en stikstofdeposities.

- **In welke fase van de procedure zitten we?**

Het dossier dat momenteel op de tafel ligt is een Ontwerp van het Nationaal Programma Ruimte en Defensie. Dit is dus nog geen definitief en aangenomen document.

- **Wat kunnen de gemeenten doen?**

Gemeenten kunnen mogelijke bezorgdheden uiten door een advies in te dienen via het online formulier dat hiervoor voorzien is. De ingediende adviezen zullen beantwoord worden in een Nota van Antwoord door Nederland, en kunnen mogelijks aanleiding geven tot aanpassingen aan het programma, alvorens het definitieve programma ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de Nederlandse Tweede Kamer.

- **Wanneer zou Nederland de voorgestelde activiteiten willen aanvatten?**

Meer informatie over de implementatie zal pas volgen eens dat het definitieve Programma is goedgekeurd. De Nederlandse autoriteiten mikken zelf op een goedkeuring van de Tweede Kamer eind 2025. Ook in de realisatiefase, zal een participatieproces wederom onderdeel zijn van het project.

Annex I. Overzicht ruimtevragen met (i) bovenregionale afweging en (ii) locatiespecifieke behoeften

tabel 2-1: Overzicht ruimtevragen met bovenregionale afweging

Ruimtevrage met bovenregionale afweging		Korte omschrijving
I	Versterken en concentreren van ondersteunende eenheden	Grote kazerne (circa 500 hectare) midden van het land voor circa 7.000 militairen
II	Extra locatie grootschalige munitieopslag	Munitieopslag regio Midden, circa 70 hectare groot
III	Nieuwe munitieopslag SIC	Munitieopslag regio Noord, circa 22 hectare groot
IV	Nieuw terrein voor oefenen en trainen met explosieven	Springterrein voor explosieven, 300-500 hectare groot
V	Oefenen in verstedelijkt gebied	Oefendorp, circa 100 hectare (bruto) groot
VI	Amfibisch oefengebied	Plaats om vanuit zee landingen te oefenen
VII	Gegarandeerde havencapaciteit Host Nation Support	Terrein op zeehaven voor ontschepen materieel
VIII	Toename gebruik jachtvliegtuigcapaciteit	Vliegbasis/vliegveld voor 2.300 extra sorties F-35
IX	Onbemande maritieme helikopters	Route voor drones vanaf De Kooy naar oefengebieden op zee
X	Stationering en corridors drones voor cargo	Route voor cargodrones vanaf Deelen naar oefengebieden op land
XI	Laagvlieggebieden helikopters	Uitbreiding aantal uren laagvliegen met helikopters in nieuwe gebieden
XII	Helikopterlandingsplaatsen	Mogelijkheid om te landen met helikopters op bestaande oefenterreinen
XIII	Korte/smalle onverharde landingsbaan tactisch luchttransport	Dirt strip voor de C-130 (en C-390) van 1.600 meter

tabel 2-3 Overzicht locatiespecifieke behoeften, inclusief behoeften waar locatie-varianten* voor onderzocht zijn

Nr.	Locatiespecifieke behoefte	Varianten?
1	Uitbreiding oefengebied voor grotere/veelzijdigere oefeningen op, in en boven het water EHD-42.	Ja
2	Uitbreiding oefengebied voor grotere/veelzijdigere oefeningen op, in, boven het water en naar EHD-41.	Ja
3	Schieten met Apache en MQ-9 op Vliehors Range	Nee
4	Herziening/aanpassingen onveilige zone; nu deels nog gebaseerd op voormalige cavalerie schietkamp Vliehors	Nee
5	Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten Vliegbasis Leeuwarden	Ja
6	Beperkingengebied rondom Vliegbasis Leeuwarden (outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging	Nee
7	Uitbreiden Schietbaan Marnewaard t.b.v. schieten dynamisch met voertuigen.	Nee
8	EHR 8 uitbreiden en gereed maken oefenen met onbemande vaartuigen op en in het water.	Nee
9	Leerfaciliteit alternatieve brandstoffen, Den Helder, gemeente Den Helder.	Nee
10	Beperkingengebied rondom MVK de Kooy (outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging	Nee
11	Breezanddijk groei beproevingen IJsselmeer	Ja
12	Uitbreiding kazerne Heerenveen	Nee
13	Uitbreiding OT De Haar	Ja
14	Petten groei beproevingen Noordzee	Ja
15	Verplaatsen raccordement t.b.v. voertuigen 43. Gemechaniseerde Brigade Zoekgebied 'Groot Havelte'	Ja
16	Uitbreiding faciliteiten voor schieten (Koninklijke Marechaussee) Schiphol	Ja
17	Uitbreiding raccordement 't Harde	Ja
18	Uitbreiden Artillerie Schietamp (ASK) (brede strook, Wezeperberg en Z-zijde)	Ja
19	Artillerie Schietkamp (ASK) uitbreiden met 120 mm mortierschieten	Nee
20	Geplande opschaling Koninklijke Marechaussee Randstad Den Haag, Maaldrift uitbreiden	Nee
21	Uitbreiding raccordement Vlasakkers	Nee
22	Huisvestingen incl. faciliteiten Militaire Politie Koninklijke Marechaussee	Ja
23	Uitbreiden live firing mogelijkheden helikopters op ISK ten behoeve van niveau 3 en 4-oefeningen CLAS	Nee
24	Uitbreiding milieu en geluidsruijme ISK	Nee
25	Uitbreiding van terrein t.b.v. voldoen aan NAVO-normering depot Defensie Pijpleiding Organisatie Markelo	Nee
26	Uitbreiding van terrein t.b.v. voldoen aan NAVO-normering depot Defensie Pijpleiding Organisatie Klaphek	Nee
27	Extra ruimte helikopter activiteiten op MLT Deelen	Nee
28	Beperkingengebied rondom MLT Deelen (outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging	Nee
29	Uitbreiding van terrein t.b.v. voldoen aan NAVO-normering depot Defensie Pijpleiding Organisatie Portugal	Nee
30	Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten Vliegbasis Volkel	Nee
31	Beperkingengebied rondom vliegbasis Volkel (outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging	Nee
32	Schietbaan t.b.v. Koninklijke Militaire School Luchtmacht (KMSL) Vliegbasis Woensdrecht	Nee
33	Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten Vliegbasis Woensdrecht	Nee
34	Beperkingengebied vliegbasis Woensdrecht (outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging	Nee
35	Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten Vliegbasis Gilze-Rijen, gemeente Gilze en Rijen.	Nee
36	Beperkingengebied rondom vliegbasis Gilze-Rijen (outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging	Nee
37	Fysieke en geluidsruijme op oefenterrein (OT) Oirschotse Heide uitbreiden (circa 200 ha)	Ja
38	Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten op RVS-kazerne Oirschot	Nee
39	Uitbreiding raccordement Acht t.b.v. voertuigen 13. Lichte Brigade	Ja
40	IBT centrum regio Eindhoven Koninklijke Marechaussee en Defensie Bewakings- en Beveiligings Organisatie	Ja
41	Verandering inrichting vliegbasis Eindhoven verplaatsen Hot cargo platform	Ja
42	Beperkingengebied rondom vliegbasis (outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging	Nee
43	Ingebruikname kazerne Budel en uitbreiden Weerterheide	Ja
44	Oefenterreinen met graafmogelijkheden uitbreiden (graven niet overal vergund)	Nee

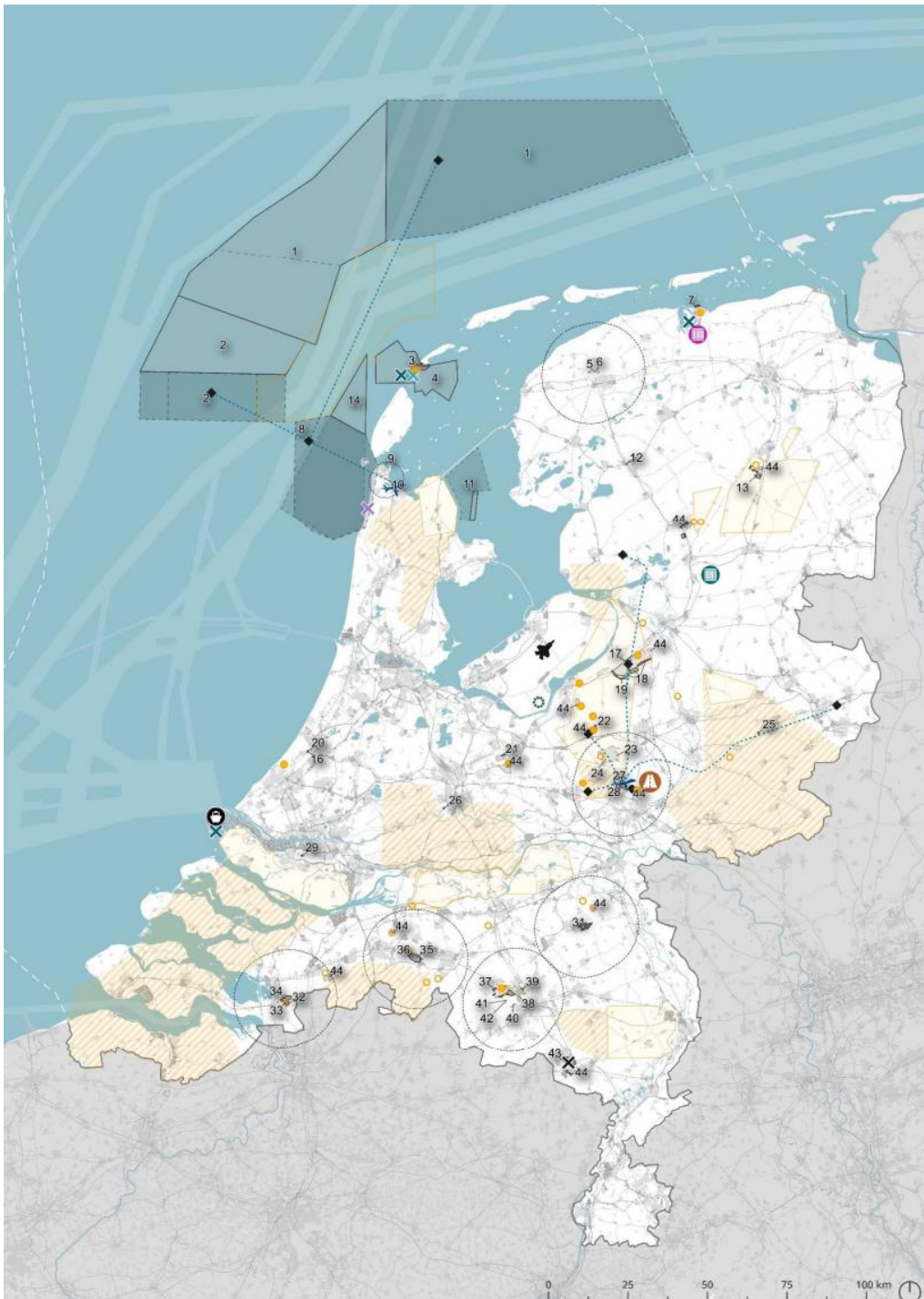
* Met varianten worden ruimtelijke uitbreidingslocaties direct aangrenzend aan de bestaande locatie of in de directe nabijheid

tabel 5-1 Overzicht Voorkeursalternatieven NPRD

Behoefte		Voorkeursalternatief
Bovenregionale behoeften		
I	Concentreren en versterken ondersteunende eenheden	Zeewolde - Spijkweg
II	Grootschalige munitieopslag	Staphorst
III	Munitieopslag SIC	Kollumerwaard-West
V	Oefenen in verstedelijk gebied	Weeterheide
VI	Amfibisch oefengebied	Combinatie Marnehuizen, Vliehors, Maasvlakte II & Grootte Keeten
VII	Host Nation Support	Maasvlakte II
VIII	Jachtvliegcapaciteit	Lelystad Airport
IX	Onbemande maritieme helikopters	Optimalisatiealternatief directe route en langs vaarroutes
X	Stationering en corridors onbemande cargodrones	Optimaliseroutes vanaf Deelen naar Twente Airport en Marknesse en directe routes naar oefengebieden: ASK, Stroe, Eder- en Ginkelseheide en Arnhems Heide
XI	Laagvlieggebieden helikopters	Geoptimaliseerde laagvlieggebieden N1 tot en met N8 met een licht planologisch regime en verdeling aantal vluchten per jaar
XII	Helikopterlandingsplaatsen	32 Geoptimaliseerde helikopterlandingsplaatsen, incl. aantal landingen/jaar
XIII	Korte, onverharde landingsbaan tactisch luchttransport	Vliegbasis Deelen met 240 vliegbewegingen
Locatiespecifieke behoeften		
1	Uitbreiding oefengebied voor grotere/veelzijdigere oefeningen op, in en boven het water EHD-42.	Geoptimaliseerde uitbreiding van EHD-42
2	Uitbreiding oefengebied voor grotere/veelzijdigere oefeningen op, in, boven het water en naar EHD-41.	Geoptimaliseerde uitbreiding van EHD-41
3.1	Schieten met Apache en MQ-9 op Vliehors Range	Gebruik van GBU-12 en GBU-49 (bommen) (MQ-9 en Apache)
4	Herziening/aanpassingen onveilige zone; nu deels nog gebaseerd op voormalige cavalerie schietkamp Vliehors	Herziening onveilige zone Vliehors
5.1	Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten Vliegbasis Leeuwarden – Secundaire baan	Verlenging van de secundaire baan in beide varianten
5.2	Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten Vliegbasis Leeuwarden – Grondgebonden geluid	Vergroten van de milieucontouren (met name grondgebonden geluid) om 20% toename grondgebonden activiteiten mogelijk te maken
6	Beperkingengebied rondom Vliegbasis Leeuwarden (outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging	Juridisch vastleggen outer horizontals Vliegbasis Leeuwarden
7	Uitbreiden Schietbaan Marnewaard t.b.v. schieten dynamisch met voertuigen.	Uitbreiding schietbaan Marnewaard
8	EHR 8 uitbreiden en gereed maken oefenen met onbemande vaartuigen op en in het water.	Activiteiten met onbemande vaartuigen mogelijk maken in EHR-8
9	Leerfaciliteit alternatieve brandstoffen, Den Helder	Leerfaciliteit uitbreiden met onderzoek naar (bio)methanol
10	Beperkingengebied rondom MVK de Kooy (outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging	Juridisch vastleggen outer horizontals Maritiem Vliegbasis De Kooy
11	Breezanddijk groei beproevingen IJsselmeer	Geoptimaliseerde variant (minder schoten en kleinere sector)
12	Uitbreiding kazerne Heerenveen	Uitbreiding opslagfaciliteiten medische middelen bij kazerne Heerenveen
13	Vergroting van oefengebied De Haar	Optimalisatievariant vergroting oefengebied De Haar
14	Petten groei beproevingen Noordzee	Verlengde sector en geïntensiveerd gebruik
16	Uitbreiding faciliteiten voor schieten (Koninklijke Marechaussee) Schiphol	Schietbaan op Maaldrift
17	Uitbreiding raccordement 't Harde	Uitbreiding conform variant B

18	Uitbreiden Artillerie Schietkamp (ASK) (brede strook, Wezeperberg en Z-zijde)	Uitbreiden ASK in geoptimaliseerde variant (deel van B, C en D) en uitbreiden met 120 mm mortierschieten
19	Artillerie Schietkamp (ASK) uitbreiden met 120 mm mortierschieten	
20	Geplande opschaling Koninklijke Marechaussee Randstad Den Haag, Maaldrift uitbreiden	Uitbreiding Maaldrift binnen terreingrenzen
21	Uitbreiding raccordement Vlasakkers	Uitbreiding raccordement Vlasakkers
22	Huisvestingen incl. faciliteiten Militaire Politie Koninklijke Marechaussee	Variant Apeldoorn
23	Uitbreiden live firing mogelijkheden helikopters op ISK ten behoeve van niveau 3 en 4-oefeningen CLAS	Verruiming mogelijkheden voor vliegen in oosten schietbaan
24	Uitbreiding milieu en geluidsruimte ISK	Verruiming van de vergunningsruimte
25	Uitbreiding van terrein t.b.v. voldoen aan NAVO-normering DPO-depot Markelo	Geoptimaliseerde variant voor uitbreiding
26	Uitbreiding van terrein t.b.v. voldoen aan NAVO-normering DPO-depot Markelo Klaphek	Uitbreiding van het depot aan noordzijde
27	Extra ruimte helikopter activiteiten op MLT Deelen	Juridisch vastleggen van verschuiving van vliegbewegingen naar Deelen
28	Beperkingengebied rondom MLT Deelen (outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging	Juridisch vastleggen outer horizontals Vliegbasis Deelen
29	Uitbreiding van terrein t.b.v. voldoen aan NAVO-normering DPO-depot Markelo Portugaal	Geoptimaliseerde variant voor uitbreiding
31	Beperkingengebied rondom vliegbasis Volkel (outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging	Juridisch vastleggen outer horizontals Vliegbasis Volkel
32	Schietbaan t.b.v. Koninklijke Militaire School Luchtmacht (KMSL) Vliegbasis Woensdrecht	Realisatie schietbaan vliegbasis Woensdrecht
33	Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten Vliegbasis Woensdrecht	Vergroten van de milieufacturen (grondgebonden geluid, veiligheid en stikstof) om toename grondgebonden activiteiten mogelijk te maken
34	Beperkingengebied vliegbasis Woensdrecht (outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging	Juridisch vastleggen outer horizontals Vliegbasis Woensdrecht
35	Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten Vliegbasis Gilze-Rijen	Vergroten van de milieufacturen (met name grondgebonden geluid) om toename grondgebonden activiteiten mogelijk te maken
36	Beperkingengebied rondom vliegbasis Gilze-Rijen (outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging	Juridisch vastleggen outer horizontals Vliegbasis Gilze-Rijen
37	Fysieke en geluidsruimte op oefenterrein (OT) Oirschotse Heide uitbreiden (200 ha)	Uitbreiding Oirschotse Heide conform optimalisatie varianten
38	Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten op RVS-kazerne Oirschot	Uitbreiding activiteiten op RVS-kazerne Oirschot
39	Uitbreiding raccordement Acht t.b.v. voertuigen 13. Lichte Brigade	Uitbreiding conform variant C
40	IBT centrum regio Eindhoven Koninklijke Marechaussee en Defensie Bewakings- en Beveiligings Organisatie	IBT-centrum op MC Veldhoven
41	Verandering inrichting vliegbasis Eindhoven verplaatsen Hot cargo platform	Hot Cargo platform op een van de drie locaties
42	Beperkingengebied rondom vliegbasis (outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging	Juridisch vastleggen outer horizontals Vliegbasis Eindhoven
43	Ingebruikname kazerne Budel en uitbreiden Weerterheide	Ingebruikname kazerne Budel en uitbreiding Weerterheide conform optimalisatie combinatie varianten B, C en D.
44	Oefenterreinen met graafmogelijkheden uitbreiden (graven niet overal vergund)	Mogelijkheden voor verruiming van graafmogelijkheden op de verschillende terreinen, afhankelijk van natuurwaarden en archeologische waarden

Annex III. overzichts- en detailkaarten van de voorkeursalternatieven voor de regionale en locatiespecifieke behoeftes in de NPRD

Bovenregionale en locatiespecifieke behoeften

versie 06/05/2025

Bovenregionale behoeften

Kazernes

- Versterken en concentreren van ondersteunende eenheden

Opslag

- Extra locatie grootschalige munitieopslag
- Nieuwe munitieopslag SIC

Oefenen in verstedelijkt gebied

- Nieuw oefenterrein verstedelijkt gebied

Amfibisch oefenen

- Uitbreiden oefenplaatsen landingsvoertuigen
- Uitbreiden oefenplaatsen landingsvoertuigen, inclusief doorstoten
- Uitbreiden oefenplaatsen landingsvoertuigen, inclusief optie voor Live firing vanaf vaartuigen

Transport

- Permanente havencapaciteit Host Nation Support

Jachtvliegtuigen

- Civiele luchthaven met militair medegebruik

Stationering en corridors onbemande maritieme helikopters en drones voor cargo

- Stationering drones
- Vliegroute van en naar oefengebieden / Deelen

Helikopters

- Verruiming bestaande helikopterlandingsplaatsen
- Nieuwe helikopterlandingsplaatsen op oefengebieden
- Bestaand laagvlieggebied helikopters
- Nieuw laagvlieggebied helikopters

Luchttransport

- Korte/smalle onverharde landingsbaan

Locatiespecifieke behoeften

- # Nieuwe locatiespecifieke behoefte
#44 beslaat meerdere locaties
- # Bestaande locatiespecifieke behoefte
#44 beslaat meerdere locaties

Behoeften

 Nieuwe locatiespecifieke behoefte

#44 beslaat meerdere locaties

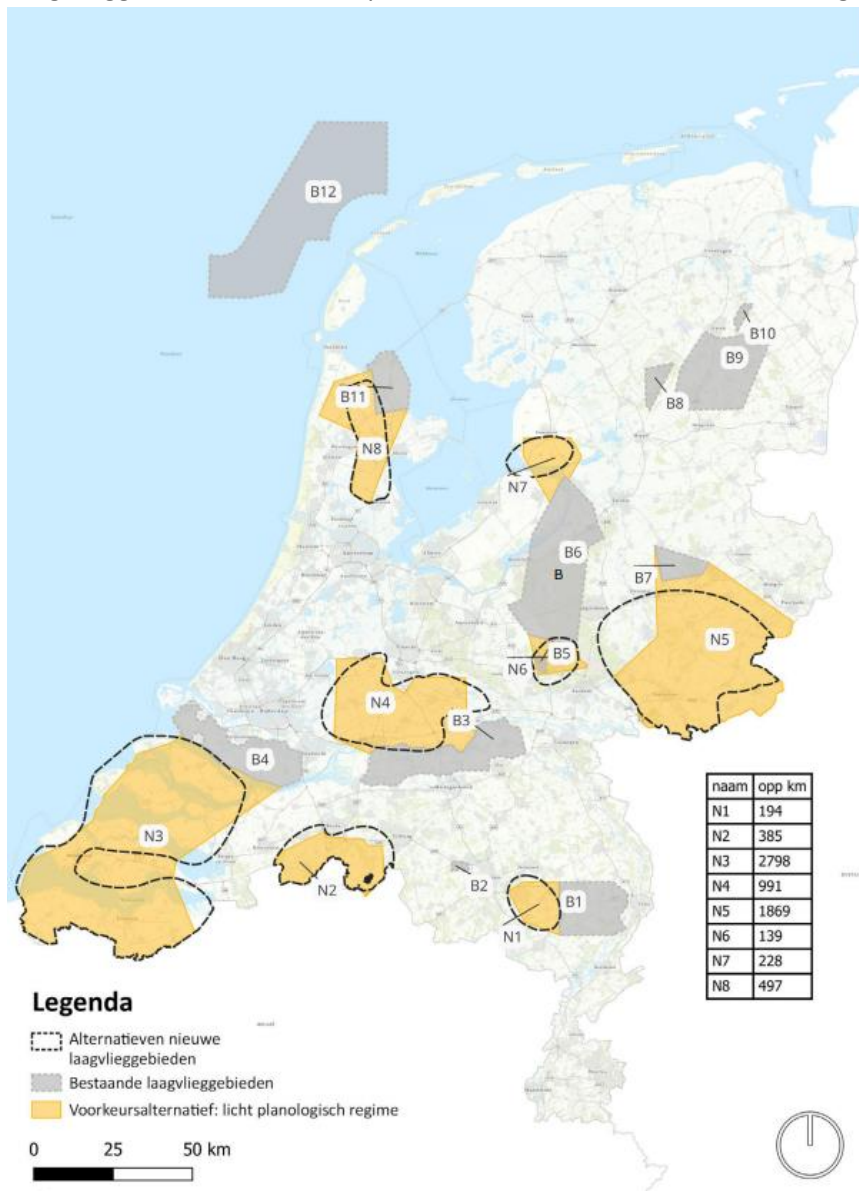
 Bestaande locatiespecifieke behoefte

#44 beslaat meerdere locaties

1. Uitbreiding oefengebied voor grotere/veelzijdigere oefeningen op, in en boven het water EHD-42
2. Uitbreiding oefengebied voor grotere/veelzijdigere oefeningen op, in, boven het water en naar EHD-41
3. Schieten met Apache en MQ-9 op Vliehors Range
4. Herziening/aanpassingen onveilige zone; nu deels nog gebaseerd op voormalige cavalerie schietkamp Vliehors
5. Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten Vliegbasis Leeuwarden
6. Beperkingengebied rondom Vliegbasis Leeuwarden (outer horizontal surface) - Juridische borging
7. Uitbreiden Schietbaan Marnewaard t.b.v. schieten dynamisch met voertuigen
8. EHR 8 uitbreiden en gereed maken oefenen met onbemande vaartuigen op en in het water
9. Leerfaciliteit alternatieve brandstoffen, Den Helder, gemeente Den Helder
10. Beperkingengebied rondom MVK de Kooy (outer horizontal surface) - Juridische borging
11. Breezanddijk groei beproevingen IJsselmeer
13. Vergroting van oefengebied OT de Haar
14. Petten groei beproevingen Noordzee
16. Uitbreiden faciliteiten voor schieten (Koninklijke Marechaussee) Schiphol
17. Uitbreiding raccordement 't Harde
18. Uitbreiden Artillerie Schietkamp (ASK) (brede strook, Wezeperberg en Z-zijde)
19. Artillerie Schietkamp (ASK) uitbreiden met 120 mm mortierschieten
20. Geplande opschaling Koninklijke Marechaussee Randstad Den Haag, Maaldrift uitbreiden
21. Uitbreiding raccordement Vlasakkers
22. Huisvestingen incl. faciliteiten Militaire Politie Koninklijke Marechaussee
23. Uitbreiden live firing mogelijkheden helikopters op ISK ten behoeve van niveau 3 en 4-oefeningen CLAS
24. Uitbreiding milieu en geluidsruimte ISK
25. Uitbreiding van terrein t.b.v. voldoen aan NAVO-normering depot Defensie Pijpleiding Organisatie Markelo
26. Uitbreiding van terrein t.b.v. voldoen aan NAVO-normering depot Defensie Pijpleiding Organisatie Klaphek
27. Extra ruimte helikopter activiteiten op MTL Deelen om Vliegbasis Gilze-Rijen te ontlasten (reductie 10%)
28. Beperkingengebied rondom MTL Deelen (outer horizontal surface) - Juridische borging
29. Uitbreiding van terrein t.b.v. voldoen aan NAVO-normering depot Defensie Pijpleiding Organisatie Poortugaal
31. Beperkingengebied rondom vliegbasis Volkel (outer horizontal surface) - Juridische borging
32. Schietbaan t.b.v. Koninklijke Militaire School Luchtmacht (KMSL) Vliegbasis Woensdrecht
33. Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten Vliegbasis Woensdrecht
34. Beperkingengebied vliegbasis Woensdrecht (outer horizontal surface) - Juridische borging
35. Uitbreiding milieuruimte t.b.v. activiteiten Vliegbasis Gilze-Rijen
36. Beperkingengebied rondom vliegbasis Gilze-Rijen (outer horizontal surface) en corridors - Juridische borging
37. Fysieke en geluidsruimte op oefenterrein (OT) Oirschotse Heide uitbreiden (200 ha)
38. Uitbreiden milieuruimte t.b.v. activiteiten op RVS-kazerne Oirschot
39. Uitbreiding raccordement Acht t.b.v. voertuigen 13. Lichte Brigade
40. IBT centrum regio Eindhoven Koninklijke Marechaussee en Defensie Bewakings- en Beveiligings Organisatie
41. Verandering inrichting vliegbasis Eindhoven verplaatsen Hot cargo platform
42. Beperkingengebied rondom vliegbasis Eindhoven (outer horizontal surface) - Juridische borging
43. Ingebruikname kazerne Budel en uitbreiden Weerterheide
44. Oefenterreinen met graafmogelijkheden uitbreiden (graven niet overal vergund)

4.1.1 Detailkaarten van enkele activiteiten nabij de Belgische grens, waarbij directe impact op Vlaams grondgebied mogelijk is:

- Laagvlieggebieden voor helikopters: voorkeurslocaties voor 8 nieuwe gebieden

- nieuwe helikopterlandingsplaatsen

- Oefenterreinen met graafmogelijkheden uitbreiden

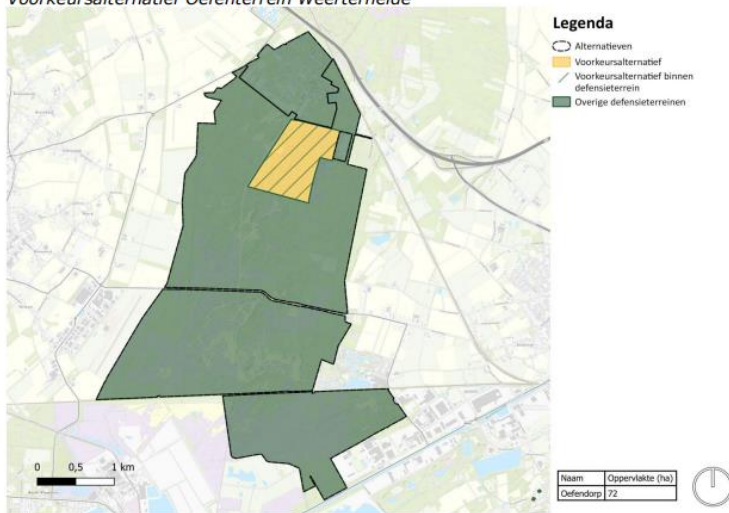
Overzichtskaart 12 oefenterreinen

- Nieuw oefenterrein in natuurdomein Weerterheide

2.5.1

Voorkeursalternatief Oefenterrein Weeterheide

- Schietbaan op de vliegbasis van Woensdrecht

